

RADA GMINY
w Czarnej
pow. Łańcut

Uchwała Nr XVII/155/08
Rady Gminy Czarna
z dnia 21 lutego 2008 r.

w sprawie zatwierdzenia Uchwały Zebrania Wiejskiego Sołectwa Czarna z dnia 03.02.2008 roku dotyczącej Planu Odnowy Miejscowości Czarna na lata 2008 – 2015

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) Rada Gminy Czarna uchwaliła, co następuje:

§ 1. W związku z wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 zatwierdza się Uchwałę Zebrania Wiejskiego Sołectwa Czarna z dnia 03.02.2008 roku w sprawie przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości Czarna na lata 2008 – 2015 stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zdzisław Jarom

PLAN

ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Czarna
NA LATA
2008-2015

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP.....	3
2	METODOLOGIA.....	3
3	RAPORT O STANIE.....	4
3.1	Syntetyczna charakterystyka miejscowości	4
3.1.1	Położenie.....	4
3.1.2	Historia wsi Czarna.....	5
4	ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI.....	9
4.1	Inwentaryzacja zasobów społecznych	9
4.1.1	Ludność.....	9
4.1.2	Obsługa ludności.....	9
4.1.3	Szkolnictwo.....	10
4.1.4	Sport i kultura.....	10
4.1.5	Turystyka i rekreacja.....	12
4.1.6	Organizacje społeczne.....	12
4.1.7	Dziedzictwo kulturowe i zabytki.....	14
4.1.8	Rolnictwo	15
4.2	Inwentaryzacja zasobów infrastrukturalnych.....	15
4.2.1	Drogi	15
4.2.2	Gazyfikacja	16
4.2.3	Elektroenergetyka	16
4.2.4	Wodociągi i kanalizacja	17
4.2.5	Kanalizacja.....	18
4.2.6	Telefonizacja	18
5	OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA.....	19
6	ANALIZA SWOT.....	19
6.1	Dziedzina gospodarcza	19
6.2	Dziedzina społeczna.....	20
6.3	Środowisko.....	21
6.4	Dziedzina techniczna	21
7	MISJA.....	21
8	DIAGNOZA STANU	22
9	PRIORYTETY ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	22
10	CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA (INWESTYCJE).....	23
10.1	Gospodarka	23
10.2	Infrastruktura.....	24
10.3	Spółeczność.....	24
11	WYBRANY WARIANT ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI CZARNA.....	25
11.1	Komentarz do wybranego wariantu	25
12	OPIS ZADANIA PRIORYTETOWEGO.....	25
13	HARMONOGRAM RZECZOWY ZADANIA PRIORYTETOWEGO.....	27
14	WDRAŻANIE PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA.....	28
15	MONITOROWANIE PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA	29
16	PUBLIC RELATIONS PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA.....	30

1 WSTĘP

Podstawą rozwoju miejscowości Czarna jest dokument pn. „Plan Odnowy Miejscowości Czarna”, który określa misję, cele i kierunki działania wraz z zadaniami inwestycyjnymi na lata 2008 - 2015. Dokument ten poddany ocenie mieszkańców, a następnie uchwalony przez Zebranie Wiejskie zawiera również wariant rozwoju.

Idea powstania Planu Odnowy Miejscowości Czarna narodziła się równolegle z początkiem realizacji przez Samorząd Województwa działania 2.3 „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”, współfinansowanego przez Unię Europejską Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006”. Inicjatywa opracowania dokumentu, który zawierałby charakterystykę i wizję rozwoju Czarnej by bliska jej mieszkańcom od dawna. Pojawienie się Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 i Regionalnych Programów Operacyjnych opartych na środkach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej tylko przyspieszyło przerodzenie się tej idei w czyn. Powstanie niniejszego dokumentu należy zawdzięczać całej społeczności Czarna. Na początku grupę inicjatywną tworzyli członkowie Rady Sołeckiej z sołtysiem wsi na czele, radni Rady Gminy pochodzący z Czarnej oraz przedstawiciele władz Gminy. W ten sposób łącząc autentyczny zapał lokalnej społeczności oraz organizacyjne możliwości Urzędu Gminy, Czarna ma szansę walki o swoją lepszą przyszłość, której kierunki wyznacza niniejsze opracowanie.

Zapisy zawarte w Planie Odnowy Miejscowości spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy „Strategią Rozwoju Gminy Czarna na lata 2004 – 2006 z perspektywą na 2007 - 2013”, „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Czarna. Cele i zadania określone w Planie Rozwoju Miejscowości są wewnątrznie zgodne a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu. Niektóre z zapisanych celów i zadań mogą być realizowane przy wykorzystaniu wsparcia jednostek administracyjnych gminy i wyższego szczebla, te ostatnie, bowiem posiadają w swoich dokumentach zapisy, których realizacja wywoła pozytywne efekty dla rozwoju wsi Czarna. Taki zapis Planu pozwolił na osiągnięcie integracji polityki kształtowania rozwoju gospodarczego na szczeblu, gminnym, powiatowym i wojewódzkim.

2 METODOLOGIA

„Plan Odnowy Miejscowości Czarna” opracowano przyjmując za podstawę wyniki debaty z udziałem Rady Sołeckiej oraz liderów lokalnych, reprezentujących mieszkańców miejscowości Czarna oraz w oparciu o przeprowadzoną ankietę ogółu mieszkańców Czarnej. Wyniki opracowania pozwoliły na zidentyfikowanie celów i kierunków rozwoju społeczno – gospodarczego, oraz wyznaczenie wariantu rozwoju miejscowości Czarna.

Przeprowadzono jedną debatę. Zebranie odbyło się w dniu 03.02.2008 r.

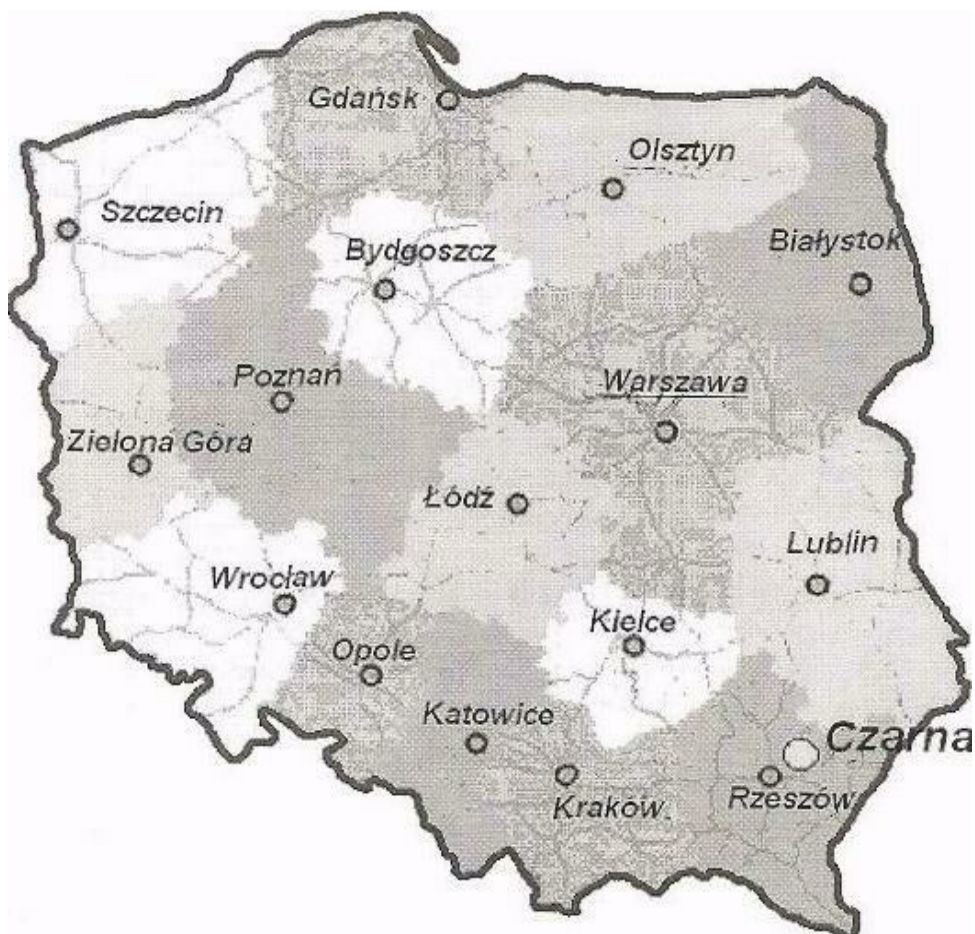
Uczestnicy debaty reprezentujący miejscowość Czarna:

- Przewodniczący Rady Sołeckiej.
- Członkowie Rady Sołeckiej.
- Radni Gminy z miejscowości Czarna.
- Lokalni Liderzy.

3 RAPORT O STANIE

3.1 Syntetyczna charakterystyka miejscowości

3.1.1 Położenie

Czarna jest głównym ośrodkiem administracyjnym i siedzibą władz Gminy Czarna w powiecie łańcuckim. Miejscowość oddalona o 5 km na północny zachód od Łącuta, położona w dolinie Wisłoka. Zabudowania Czarnej są rozlokowane wzdłuż kilku lokalnych dróg, po obu stronach Wisłoka. Główne skupisko domów, a także siedziby urzędów i instytucji znajdują się przy drodze nr 881 Łącut - Krzemienica - Sokołów Małopolski z kolei zabudowania przysiółków Kołki i Zawodzie znajdują się przy lokalnych połączeniach z Dąbrówkami i Łukawcem. Od południa Czarna graniczy z Krzemienią, od wschodu z Dąbrówkami od północy z miejscowościami Medynia Łącucka i Zalesie, od zachodu z Łukawcem i Palikówką.

Wieś liczy ok.1680 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2007 r.). Obszar wsi to głównie użytki rolne i leśne. Część terenów rolniczych przeznaczona jest pod uprawy ogrodnicze, rolnicze oraz sadownictwo, co daje zatrudnienie wielu mieszkańcom wsi.

Tereny Czarna uzbrojone są w kanalizację, sieć gazową, łączność telefoniczną wodociągi. Czarna jest miejscowością, w których już obecnie realizuje się duże inwestycje Wydzielono tu odpowiednie tereny pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe.

3.1.2 Historia wsi Czarna

Wieś Czarna w południowej części Kotliny Sandomierskiej usadowiła się nad rzeką Czarna, od której wzięła nazwę pierwotnie jako Czarna Wola, a następnie Czarna. I chociaż w roku 1752 po wiosennych wylewach Wisłok pogardził Starym Wisłoczyskiem i przesunął się na północ z pogranicza Zalesze-Trzebowniko do Nowej Wsi, by przywłaszczyć sobie koryto płynącej tutaj rzeki Czarna i narzucić jej swoją nazwę Wisłok na odcinku od Nowej Wsi do Smolarzyn, nazwa wsi leżącej teraz nad Wisłokiem nawiązuje do nazwy płynącej tędy rzeki Czarna.

Najwcześniejsze ślady osadnictwa

Tereny Czarnej od tysięcy lat były zamieszkałe przez człowieka. Wędrujące tędy i zamieszkujące tu ludy pozostawiły przedmioty z kamienia, gliny i żelaza (wykopalane w Czarnej - Podborzu i Kołkach). Wykopaliska te dowodzą, iż tutejsze tereny w okresie neolitu zamieszkiwała ludność kultury tzw. ceramiki wstęgowej (3000 - 1700 lat przed nar. Chrystusa). W dobie wczesnohistorycznej usadowili się na tych terenach Słowianie, (o czym świadczą ślady kultury łużyckiej), a we wczesnym średniowieczu - Lechici, pradziadowie Polaków. W wiekach X-XIII miała tutaj miejsce spontaniczna, niezorganizowana kolonizacja ludnością ruską, uciekającą na Zachód pod naporem Tatarów. W połowie XIV w., za czasów Kazimierza Wielkiego, przypada największe nasilenie planowanego osadnictwa na terenach lessowych (na południe od Wisłoka) okolic Łanęcuta ludnością z zachodniej części Polski czy też ziemczonych Słowian ze Śląska, Łużyc, Saksonii, Bawarii. Natomiast piaszczyste tereny Puszczy Sandomierskiej (na północ od Wisłoka) zaczęto zaludniać bardziej systematycznie dopiero w XV i XVI w, np. w 1450 r. istniały Już Wola Mała (zwana wówczas Wolą Jordanowską) i Wola Dalsza (zwana początkowo Wolą Świętosławską), w 1562 r. została założona Czarna, w 1577 r. - Żołyńia, w 1584 - Dąbrówki i Smolarzyny, a w 1585 r. pojawił się Rakszawa.

Okres staropolski.

Właściwe dzieje Czarnej można śledzić od założenia jej przez właściciela własności łańcuckiej Krzysztofa Pileckiego na zmodyfikowanym prawie niemieckim w 1562r. W czasie lokacji wieś liczyła około 60 zagród. Biorąc pod uwagę okoliczności zasiedlania ludami o różnym składzie etnograficznym Pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej, na których pograniczach została ulokowana Czarna, można przypuszczać, że ludność Czarnej wywodzi się głównie z grupy etnicznej Rzeszowiaków (potomkowie osadników z Zachodu i nieznaczej domieszki Rusinów i Wołochów) oraz Lasowiaków (potomkowie Wisła Mazurów, jeńców - Tatarów, Turków, Mołdawian, Szwedów, Duńczyków). Wieś od lokacji była w posiadaniu magnackich rodów Pileckich, Stadnickich, Lubomirskich i Potockich, którzy "opiekowali się" wioską poprzez swoich dzierżawców, a ci z kolei posługiwali się wójtami. Częstym problemem nowo lokowanych wsi było ich zaludnienie. W Czarnej już po trzech latach wolnizny, właściciel obciążył ludność trzema i więcej dniami pańszczyzny tygodniowo. To powodowało ucieczkę pierwszych osadników z wioski głównie na Podole. Niewiele powstrzymywały poddanych wydawane przez właścicieli surowe zakazy i stosowanie zbiorowej odpowiedzialności za opuszczenie wsi. Dlatego od połowy XVII w. Lubomirscy zaczęli sprzedawać bogatszym chłopom pola uprawne i działki za czynsz. Ludność oprócz rolnictwa trudniła się tkactwem, które na tyle było powszechne i rozwinięte, że doszło do utworzenia w Czarnej osobnego cechu tkackiego, który w 1670 r. uzyskał przywileje uwalniające okresowo tkaczy od pańszczyzny. Na powolny rozwój wsi miały wpływ wyniszczające najazdy właścicieli (słynne "wojny" Stanisława Stadnickiego z Krzysztofem Opalińskim), napady Tatarów (1624, 1648), Kozaków (1646), czy najazd Szwedów w 1656 r. Występowały też kłeski zarazy. Ofiary tamtych epidemii zostały pogrzebane prawdopodobnie na skraju lasu w Podborzu (dziś jest to parcela H. S. Józefczyków). Do czasów rozbiorów Polski ludność wsi zachowała większość pierwotnych swobód prawa niemieckiego. Sprawy wiejskie, sądowe tak cywilne jak i karne, łącznie z "gardłowymi", rozstrzygał autonomiczny sąd ławniczy, wybierany na cztery lata któremu przewodniczył wójt. Sąd wiejski wykonywał też obowiązki dzisiejszego notariatu. Natomiast na czele samorządu wiejskiego stał sołtys, wybierany spośród "szlachetnie urodzonych", posługujący się już w XVII w. małą pieczęcią, na której widniał dąb i napis "Wiesz Czarna". Chłopi, chociaż obciążeni pańszczyzną, jednak w dość znacznym stopu byli niezależni od pana w swoich majątkowych decyzjach. Do pół. XVIII wieku wraz z pomyślnym położeniem chłopów pod względem prawnym, postępował rozwój gospodarczy i społeczny wsi. W celu zapobieżenia zbytniemu rozdrobnieniu gruntów w XVIII w. osuszano bagna i karczowano las. Czarna licząca w połowie XVIII w. 180 zagród była wioską dość zamożną. Szkoły we wsi nie było. Całe życie kulturalne i towarzyskie włościan ogniskowa się w kościele (w Krzemienicy) i w czterech czarnieńskich karczmach. Końcem XVIII, w gdy włościanie zostali całkowicie poddani panu i równocześnie ograniczeni w swoich osobistych decyzjach, gdy postępował proces rozdrabniania gospodarstw, w życiu w zaznaczył się regres gospodarczy.

Czasy austriackie.

Po I rozbiorze (5.08.1772 r.) Czarna dostała się pod panowanie Habsburgów. Na skutek rozdrobnienia gospodarstw, przeludnienia wsi, braku pracy postępowało zubożenie ludności. Przysłowiową "nędzę galicyjską" Czarnieńscy włościanie za wódkę oddali Potockim swoje działki lasu. Wystąpiły epidemie cholery. W zmarło 9 osób a w okresie listopad 1831-marzec 1832 r. zmarło na cholere 78 osób. Ofiary tych epidemii zostały pochowane na tzw. Cmentarzu cholerycznym na skraju lasu (za cmentarzem

parafialnym). Zniesienie pańszczyzny 22.IV. 1848 r. przez cesarza Franciszka Józefa I wieś przyjęła z entuzjazmem. Pamiątką tego wydarzenia jest rzeźbiona kapliczka w Kmieciach – Cierpisz. Na wieść o wybuchu powstania styczniowego w 1863 r. wyruszyło do Kongresówki ośmiu młodych Czarnian (w przebraniu za kobiety). Przełom XIX i XX wieku zaznaczył się wzmożoną aktywnością mieszkańców. W 1891 r. nastąpiło otwarcie szkoły ludów w Podborzu a w 1901 r. - filialnej szkoły w Zawodziu. Corocznie wielu Czarnian wyjeżdża do rolniczych prac sezonowych do Kongresówki, na Wołyń lub na "Saksy". W latach 1900 - 1910 prawie z każdej rodziny wielu młodych Czarnian wyjechało do USA. W latach 1907 - 1910 rozpoczęły działalność: Kółko Rolnicze, 2 sklepy, 2 gospody chrześcijańskie, drużyna Bartoszowa, biblioteka wiejska. Liczba ludności wzrosła z ok. 770 w 1820 r. do 1895 osób. Podczas I wojny światowej wieś boleśnie odczuła kilkakrotne przemarsze wojsk austriackich, rosyjskich i niemieckich, rekwizycje bydła, koni, żywność oraz zniszczenia na polach. Na szczęście nie było strat wśród ludności cywilnej. Spośród służących w wojsku austriackim śmierć poniosło 25 Czarnian (najwięcej w bitwie z Rosjanami pod Lublinem w listopadzie 1914 r.).

Okres 20-lecia międzywojennego.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, w styczniu 1919 r. odbyły się w budynku szkolnym w Czarnej wybory do Sejmu wolnej Rzeczypospolitej. Ludność wsi zdecydowanie postawiła na kandydatów z partii chłopskiej "Piast", której przewodniczył „Wicek” Witos. Warunki życia we wsi były bardzo trudne. Upadało tkactwo po założeniu fabryki sukna w niedalekiej Rakszawie w 1890 r. a zwłaszcza po jej rozbudowie i modernizacji w 1912 r. Czarniacy gromadnie udawali do robót "na pańskim" za marne wynagrodzenie, wreszcie w latach dwudziestych nastąpiła druga fala stałej emigracji za ocean. Wyjechało do USA bardzo wielu młodych Czarnian, nieraz kilkoro z rodziny, co spowodowało gwałtowny i znaczny ubytek liczby mieszkańców (z 1895 osób w 1914 r. do 1500 osób w roku 1925 i 1444 osoby w 1937 r.). Wraz z pogorszeniem się warunków bytowych ludności zaznaczyła się we wsi dynamiczna działalność różnych organizacji ludowych, zwłaszcza Stronnictwa Ludowego i Związku Młodzieży Wiejskiej "Wici", głównie na rzecz parcelacji "pańskich folwarków. Radykalny ruch ludowo - wiciowy objął (za sprawą miejscowych działaczy takich jak Stanisław Rejman (młodszy), Józef Markiel, Władysław Panek, Stanisław Czado, Władysław Rejman większość Czarnian, zwłaszcza młodzież. SL-owcy i wiciowe z Czarnej uczestniczyli w antyrządowych wystąpieniach chłopskich w Grodzisku Dolnym (1933 r.), Wólce pod Lasem (Podleśnej) w 1933 r., w Nowosielskach Przeworskich (w 1936 r.). Mimo ogólnej biedy zdołano wówczas (lata 1922-1924) czynem społecznym wybudować niewielki budynek kościelny, przy którym powstała parafia (17.08.1928 r.). W roku 1927 utworzono w Czarnej Ochotniczą Straż Pożarną.

Lata II wojny światowej.

Rozpoczęta w 1939 r. wojna szybko ukazała Czarnianom swoją grozę, bo już 1 września w południe w Podborzu koło Wisłoka i na pograniczu Kołków i Dąbrówek niemieckie samoloty zrzuciły kilka bomb, które na szczęście nie wyrządziły większych szkód, W okresie okupacji niemieckiej Czarna była siedzibą gminy zbiorczej, tu mieścił się posterunek państwowej policji. Na terenie wioski zginęło z rąk niemieckich żandarmów jeden miejscowy Polak i M Żydów (z sąsiednich wiosek). Natomiast w kampanii wrześniowej, w Katyniu i Oświęcimiu poniosło śmierć łącznie 8 mężczyzn. Od listopada 1942 r. w Czarnej i okolicy rozpoczęły działalność AK i BCh. Pluton Akowców z Czarnej, Dąbrówek i Woli Małej (łącznie 22 mężczyzn) należał do placówki numer 3 łańcuckiego obwodu AK. Natomiast kompania BCh gminy Czarna liczyła 120

ludzi. Działalność tutejszego AK i BCh skupiała się głównie na zdobywaniu broni, dyscyplinowaniu Polaków, by nie wysługiwali się okupantom oraz uniemożliwieniu wycofującym się Niemcom zdetonowania dużej ilości nagromadzonej w ziemnych magazynach w lesie koło Czarnej i Dąbrówek. 30.07.1944 r. po wycofaniu się Niemców, wkroczyli do Czarnej Rosjanie. Wkrótce oficer NKWD Szewczenko przesłuchiwał niektórych miejscowych AK-owców w swojej kwaterze w Zawodziu, w domu Władysława Rejmana.

Okres Polski Ludowej.

Pierwsze lata pod władzą komunistów były w Czarnej czasem niepokojów, napadów rabunkowych i odwetowych oraz oporu niektórych ludzi przeciw narzuconej rzeczywistości.

W drugiej połowie 1944 r. zostało zastrzelonych przez nieznaną sprawców 3 mężczyzn. AK-owcy z Czarnej wiosną 1945 r. udzielili bezpiecznego schronienia znanemu bojownikowi serbskiemu Droganowi Sotiroviciowi ps. Draża (u Józefa Kiwały w Podborzu). Ks. Stanisław Kluz z Czarnej, będąc wikariuszem w Rozwadowicach, zostaje w październiku 1946 kapłanem W i N, za co został skazany na trzy lata więzienia, a w 1952r. jako emisariusz tego zreszenia do Anglii został skazany na 8 lat więzienia. Do młodzieżowej organizacji "Orleń" wstąpiło 5 Czarnian, za co w marcu 1950 r. zostali skazani na karę od 4 do 9 lat więzienia. Lata powojenne były też czasem swoistej stabilizacji życia mieszkańców, wyężonej pracy i rozwoju wioski, o czym świadczą następujące dokonania:

- 1) wybudowanie drewnianego most na Wisłoku (1947 r.),
- 2) powstanie Gminnej Spółdzielni SCH i punktu skupu żywca (1948 elektryfikacja wsi (1956), ośrodek zdrowia (1956),
- 3) rozbudowa kościoła i zintegrowanie całej wsi w jednej parafii (1957), garaże Kółka Rolniczego (1960),
- 4) most betonowy na Wisłoku (1964),
- 5) agronomówka (1966),
- 6) lecznica dla zwierząt,
- 7) dom ludowy i piekarnia (1967)
- 8) mleczarnia (1969),
- 9) budynki urzędu gminy i szkoły (1970),
- 10) budynek posterunku milicji (1971),
- 11) budynek przedszkola w Zawodziu (1975) i Podborzu (1976),
- 12) dom handlowo usługowy (1974),
- 13) stacja paliw, gazyfikacja (1977),
- 14) zakład przetwórstwa mięsnego (1979)
- 15) hydrofornia, sieć wodociągowa wiejska (1981),
- 16) rozbudowa i remont kościoła (1981-1983)

Większość mieszkańców pracowała w państwowych zakładach w Łańcucie, Rzeszowie Przeworsku (57% mieszkańców zatrudnionych poza rolnictwem).

W latach 1945-1989 około 250 osób uzyskało średnie wykształcenie i około 70 osób - wyższe. Innym symptomem przyspieszonego rozwoju cywilizacyjnego wioski w okresie powojennym było wybudowanie nowych z trwałego materiału 2/3 wszystkich budynków mieszkalnych. (Na ogólną liczbę domów mieszkalnych w Czarnej: 395, wybudowano w latach 1944-1989: 274). Należy podkreślić, iż z pobieżnej analizy historii Czarnej wynika, że wieś ta, pełniąc dawniej i obecnie ważne funkcje w lokalnej sieci osadniczej, najbardziej dynamiczny rozwój osiągnęła w okresie Polski Ludowej. Będąc siedzibą gminy Czarna stała się terenem powstania szeregu ważnych instytucji

występujących na szczeblu gminy związanych z obsługą ludności (handlową, zdrowotną, kulturalną) i rolnictwa (instytucje skupu produktów rolnych, punkty zaopatrzenia rolnictwa w środki do produkcji). Od lat siedemdziesiątych, jak w całym kraju tak i w Czarnej, odczuwało się narastający kryzys gospodarki socjalistycznej. W otwartych zmaganiach związku robotników i rolników "Solidarność" o przejście na system gospodarki kapitalistycznej wzięło aktywny udział kilkudziesięciu Czarnian.

Na progu III Rzeczypospolitej.

W decydujących o obliczu i przyszłości kraju wyborach czerwcowych 1989 r. do Sejmu i Senatu Czarnianie w zdecydowanej większości poparli kandydatów demokratycznego ugrupowania Komitetu Obywatelskiego. Demokracja wniosła w życie wsi duże zmiany zarówno pozytywne jak i negatywne. Do pierwszych można zaliczyć ożywienie samorządności wiejskiej, prywatnej inicjatywy (zwłaszcza w zakresie handlu, drobnej produkcji np. mebli, żywności). Do negatywnych zjawisk trzeba zaliczyć bezrobocie (stąd nieliczna, ale zauważalna emigracja zarobkowa do krajów zachodniej Europy i USA), nieopłacalność tradycyjnej gospodarki rolnej i hodowlanej, upadek zakładów spółdzielczych i państwowych. Niemniej i w tym przejściowo trudnym okresie wychodzenia z kryzysu zdołano wymurować kaplicę cmentarną (1992) przeprowadzić telefonizację wsi (1993), wyłożyć asfaltem drogi wiejskie w Kmiecicach (1993) i w- Podborzu - zachód (1994) rozbudowano i wyremontowano budynki szkolne (1994 r.).

4 ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI

4.1 Inwentaryzacja zasobów społecznych

4.1.1 Ludność

Czarna to jedna z większych wsi Gminy Czarna, licząca 1680 mieszkańców. Ludność miejscowości stanowią w przeważającej większości rolnicy i pracownicy prywatnych przedsiębiorstw. Dużą część stanowią również ogrodnicy. Coraz liczniej reprezentowani są prywatni przedsiębiorcy. Niestety przybywa i bezrobotnych. Znaczną część mieszkańców stanowią ludzie nowoprzybyli do Czarnej. W głównej mierze osiedlają się tu mieszkańcy z okolicznych gmin. Nowe osadnictwo wpływa na zróżnicowanie społeczności. Ma to zarówno korzystny wpływ przyjeżdżają ludzie wykształceni i przedsiębiorczy, napływ kapitału, ale zarazem negatywnie działa na integrowanie się mieszkańców.

4.1.2 Obsługa ludności

Czarna jako wieś gminna posiada dobrze rozwiniętą obsługę mieszkańców. Dla spełnienia ich potrzeb działają tu różnego rodzaju instytucje publiczne. Najważniejszą placówką publiczną w Czarnej jest Urząd Gminy. W budynku Urzędu oprócz siedziby władz gminy mieszczą się również i inne instytucje Gminne Centrum Informacji, punkt kasowy Banku Spółdzielczego w Czarnej, Posterunek Policji, Biblioteka Publiczna oraz Poczta Polska. Urząd Pocztowy w Czarnej, obsługuje swoim zasięgiem południowo - wschodnią część Gminy Czarna.

Oprócz tego, od kilkudziesięciu lat opieką medyczną nad mieszkańcami zajmuje się przechodnia zdrowia - dziś Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czarnej. Mogą oni liczyć w nim na pomoc medyczną lekarzy o różnych specjalnościach m.in.: pediatry, internisty i stomatologa. W miejscowości funkcjonuje lecznica zwierząt. Istnieje dobrze rozwinięta sieć sklepów spożywczo - przemysłowych.

4.1.3 Szkolnictwo.

W miejscowości Czarna funkcjonuje 1 przedszkole publiczne oraz jego oddział dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat oraz Zespół Szkół im. M. Kopernika w murowanym budynku, oddanym do użytku w roku 1970. W nowej dwupiętrowej szkole mieszczą się przestrzenne klasy, które służą kolejnym pokoleniom dzieci. W szkole dostępna jest pracownia komputerowa oraz biblioteka szkolna z bezpłatnym dostępem do zbiorów, co pozwala jeszcze lepiej podnosić poziom edukacji. W roku 1998 zakończono budowę i oddano do użytku nową salę sportową pozwalającą podnosić i utrzymywać kondycję zdrowotną dzieci i młodzieży oraz w ramach obsługi pozaszkolnej również dorosłych. Największym zainteresowaniem cieszą się dyscypliny sportowe takie jak: tenis stołowy, siatkówka, koszykówka oraz piłka nożna.

4.1.4 Sport i kultura

W Czarnej aktywnie działa Ludowy Klub Sportowy „Wisłok”. Barwy klubowe czarnieńskiego zespołu piłki nożnej to białe – niebiesko - czarne. Klub obecnie uczestniczy w rozgrywkach ligowych w B - klasie. Klub sportowy dysponuje boiskiem i zapleczem sanitarno - gospodarczym.

Od roku 2005 przy Zespole Szkół w Czarnej działa Uczniowski Klub Sportowy „Sokół” Czarna, organizujący i propagujący sportowy styl życia dzieci i młodzieży. Działające w Czarnej kluby sportowe integrują lokalną społeczność poprzez organizację wielu imprez sportowo - rekreacyjnych.

W Czarnej znajduje się Gminny Ośrodek Kultury, który realizuje zadania z dziedziny wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Celem Ośrodka Kultury jest pozyskanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Ośrodek Kultury realizuje zadania w dziedzinie: rozpoznania, rozbudzenia zainteresowań i potrzeb kulturalnych, przygotowuje do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, kształtuje wzory aktywnego uczestnictwa w kulturze. Przy Ośrodku Kultury w Czarnej działają zespoły taneczne, teatralne, muzyczne i śpiewacze.

Zespół śpiewaczy „ Czarniacy”.

W 1978 roku, podczas Jubileuszu Gminnej Spółdzielni w Czarnej, dziewięć kobiet z koła Gospodyń Wiejskich wystąpiło przed publicznością z repertuarem ludowych pieśni. Głównymi założycielkami są: Zofia Rejman, Julia Kasprzyk i Helena Peszek. Najpierw pod patronatem Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" potem Gminnego Ośrodka Kultury brały udział w większości imprez organizowanych przez te instytucje. W 1984 roku zespół po raz pierwszy wystąpił poza Czarną było to na wojewódzkim przeglądzie wiejskich zespołów śpiewaczych zorganizowanym w Łańcuckim MDK-u. W 1992 roku na przeglądzie zespół wystąpił po raz pierwszy w nowych, odpowiadających obszarowi etnograficznemu - strojach. Zostały one uszyte przez Marię Ruszel. Duży wkład w jego opracowanie wniosły Janina Szmuc, Maria Pelc, Helena Peszek i Danuta Wyka. Trudno zliczyć wszystkie festiwale, konkursy, przeglądy oraz inne uroczystości, na których koncertowali Czarniacy. Występowali także podczas m.in.: Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie, Wojewódzkiego Przeglądu Wiejskich Zespołów Śpiewaczych w Tyczynie (zespół zdobył II nagrodę). Wojewódzkiego Konkursu Ludowego obrzędy i zwyczaje (występ Czarniaków został zapisany przez Polskie Radio w formie (słuchowiska), Solińskie Lato, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

Zespół uwietnia także większość organizowanych imprez lokalnych i regionalnych bierze udział w wielu uroczystościach patriotycznych i kulturalnych w

województwie. Akompaniatorami zespołu byli: Józef Fryn, Czesław Kliś, Józef Czado, Andrzej Ingot Krzysztof Pawlak. Ostatnim opiekunem zespołu od 1999 roku jest Andrzej Turek. Przez wiele lat do 1997 roku zespołowi patronowała z pełnym poświęceniem Janina Szmuc ówczesny dyrektor GOK w Czarnej. Kilka lat temu zmieniło się nieco oblicze zespołu. Dołączyli do niego panowie, wzbogacając go o nowe brzmienie, stąd nazwa „Czarniaczy” Od 25 lat z takim samym zaangażowaniem uczestniczą w życiu społeczno – kulturalnym swojej miejscowości, powiatu i województwa. Są ozdobą wszystkich uroczystości i naszą wizytówką w zjednoczonej Europie.

Gminna Orkiestra Dęta.

Gminna Orkiestra Dęta w Czarnej założona została w 2001 roku, na bazie absolwentów i uczniów szkół muzycznych, muzyków dawniej grających w orkiestrach przyzakładowych i wojskowych oraz młodzieży uczącej się w istniejącej przy orkiestrze szkółce. Założycielem orkiestry jest pan Bronisław Rybak znany w całej gminie ze swojego zaangażowania we wszelkie społeczne inicjatywy. Kapelmistrzem orkiestry jest P. Stanisław Panek. Zespół objęty jest patronatem Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnej. Orkiestra posiada szeroki repertuar m.in. pieśni patriotyczne, muzyka sakralna i muzyka klasyczna. Bierze udział w wielu przeglądach i koncertach, na których zdobywa znaczące nagrody i wyróżnienia. Uświetnia uroczystości kościelne i patriotyczne. Gminna Orkiestra Dęta daje około 25 koncertów rocznie. Ulubionym, a zarazem hymnem zespołu jest utwór "Santa Maria". Jest najmłodszą orkiestrą w powiecie łańcuckim. Obecnie liczy 35 osób grających, z czego czterech uczestników jest w wieku ok. 50 lat pozostali to młodzież. W skład orkiestry wchodzi także 6 werblitek i 6 czyrliderek. W maju 2007r Orkiestra Dęta obchodziła swoje 6 urodziny.

Teatr Obrzędowy z Czarnej.

Teatr Obrzędowy stanowi grupa mieszkańców, która opowiada o dawnych, powoli wypieranych ze świadomości współczesnych mieszkańców Czarnej: tradycjach, zwyczajach, obrzędach. Powstał jako jedno z działań projektu „Utkane Marzenia” realizowanego przez Stowarzyszenie Inicjatywy Czarnieńskiej „SZABA” w ramach programu „Działaj Lokalnie IV w 2005r. Wystawiono spektakle min. „Siała Se Kasia len”, „Szczęśliwe Czasy”. Działania teatralne w naszym wiejskim środowisku spełniają ogromnie ważną funkcję. Pozwalają przetrwać dawnym tradycjom, pieśniom przywoływanym z pamięci, wielokrotnie już zapomnianym. Wszystko to łączy się z ogromną pracą grupy, która samodzielnie zbiera materiały, rekwizyty do przedstawień. Odszukują stare pieśni, teksty, starając się wiernie wszystko odtworzyć, pamiętając również o dawnej gwarze, co nie jest rzeczą łatwą. W tekstach widowisk zawarto wiele informacji o wierzeniach związanych z uprawą lnu tradycjach, obrzędach z dawnych czasów, co czyni z wszystkiego swoisty zapis etnograficzny.

Teatr młodzieżowy „Nienazwany”.

Teatr w swoich Szeregach skupia młodzież i dzieci z Czarnej. Scenariusz i choreografie przedstawień przygotowuje pani Małgorzata Sowa. Teatr wystawia spektakl podczas organizowanych lokalnych imprez, jak też bierze udział w przeglądach i konkursach zdobywając liczne nagrody.

Zespół tańca Break Dance.

Od roku 2005 przy Ośrodku Kultury w Czarnej działa grupa tańcząca break Dance „Energy Squad”. Z czasem przybywało wielu chętnych i tak powstała kolejna

grupa „Trick Dealers”. Tancerze prezentują swoje umiejętności, pojedynki b-boy'ów podczas imprez w gminie Czarna oraz regionie podkarpacia.

Zespół tańca nowoczesnego „Fleks”.

Zespół istnieje od 2005r. Skupia dzieci z Zespołu Szkół w Czarnej. Choreo grafem zespołu „Fleks” jest pani Maja Skoczylak. Zespół uczestniczy w przeglądach, festiwalach prezentacjach na terenie gminy jak i województwa.

Zespoły artystyczne i kółka zainteresowań działające pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury skupiają ponad 500 osób w tym: dzieci, młodzież i dorosłych.

4.1.5 Turystyka i rekreacja

Czarna jak i cała gmina, stwarza wspaniałe warunki do uprawiania turystyki weekendowej, zarówno dla osób spędzających czas aktywnie, jak i szukających spokoju i wytchnienia wśród pięknej przyrody. Miejscowości położone wzdłuż doliny Wisłoka, na pograniczu dużych obszarów leśnych posiadają płaski, mało zróżnicowany pejzaż. Atrakcją krajobrazową jest gęsto zadrzewiona dolina Wisłoka widoczna z dróg oraz czyste lasy, pocięte licznymi drózkami stwarzającymi dobre warunki do turystyki pieszej i rowerowej.

Niezwykle malownicze jest starorzecze Wisłoka zwane Starym Wisłoczyskiem. Dawne koryto rzeki, z charakterystycznymi skupiskami wierzb jest miejscem, w którym uważny obserwator przyrody może spotkać unikalne i chronione gatunki flory i fauny. Najciekawsze punkty widokowe zlokalizowano na drogach polnych wzdłuż zachowanych układów łąkowych. Także atrakcyjne krajobrazowe są drogi polne w przysiółkach Czarnej: Kołki i Podbórz.

Wszelkie informacje turystyczne, dostępne są na stronie Gminnego Ośrodka Kultury www.gokczarna.art.pl

4.1.6 Organizacje społeczne

Ochotnicza Straż Pożarna.

Początek OSP Czarna datuje się na rok 1927. Budowa remizy została sfinansowana z środków gminnych. Obecnie siedziba OSP Czarna mieści się w nowo wybudowanym budynku, który pełni funkcję ośrodka spotkań Zarządów OSP oraz mieszkańców wsi Czarna. Strażacy OSP Czarna posiadają mundury bojowe oraz odświętne jednolite, czarne mundury i srebrne hełmy. OSP jest wyposażona w odpowiedni sprzęt ratowniczy tj. samochód i motopompy. Jednostka OSP bierze udział w akcjach gaszenia pożarów, akcjach powodziowych, tj. przy patrolowaniu, zabezpieczaniu i usuwaniu skutków powodzi, przy usuwaniu skutków huraganów oraz przy zabezpieczaniu groźnych wypadków drogowych. W ramach działalności prewencyjnej członkowie OSP Czarna prowadzą działalność między innymi poprzez: upowszechnianie wiedzy pożarniczej wśród dzieci i młodzieży, prowadzenia pogadanek w szkołach, przeprowadzenie Turnieju Wiedzy Pożarniczej wśród dzieci i młodzieży. W 2005 r. za zasługi jednostce tej został wręczony sztandar, ufundowany ze składek mieszkańców Czarnej. Do OSP Czarna należy trzydziestu członków czynnych, pięciu honorowych funkcjonują również dwie młodzieżowe drużyny (chłopców i dziewcząt po ośmiu członków), Działalność statutowa przewiduje działalność ratowniczo-gaśniczą i kulturalną.

18 Wielopoziomowa Harcerska Drużyna Pożarnicza „Czarne Kruki” w Czarnej.

Drużyna powstała w kwietniu 2005r. Obecnie liczy w sumie 35 druhen i druhow w wieku od 13 do 22 lat. Utworzyła ją grupa młodzieży aktywnie udzielająca się społecznie. W jej skład wchodzi m.in. młodzi strażacy z OSP Czarna, członkowie

Gminnej Orkiestry Dętej, aktorzy teatru młodzieżowego „Nienazwany”, tancerze z grup Break Dance, jak również ministranci, lektorzy, animatorzy Ruchu Apostolstwa Młodzieży. Każdy z nich może wykazać się jakąś działalnością publiczną mimo młodego wieku. Dotychczas drużyna zorganizowała wiele wyjazdów na różnego typu biwaki, obozy, manewry, gry terenowe, Młodzież czarnieńska chętnie w nich uczestniczy, nie tylko ze względu na niskie koszty. Mają możliwość sprawdzić się i wykazać, zdobyć nowe umiejętności oraz przeżyć wspaniałą harcerską przygodę. Przykładem działań dla wsi jest akcja „niewidzialna ręka zorganizowana zimą 2006r.,” podczas której pod osłoną nocy odśnieżono i oczyszczono z lodu chodnik na długości od kościoła do szkoły. Jako drużyna ratowniczo-pożarnicza ma na celu zorganizowanie dla członków drużyny szkoleń: - na ratowników medycznych - na ratowników wodnych, " kurs pożarniczy. Pomogą one w późniejszych działaniach drużyny, jak również w przekazywaniu wiedzy kolegom i koleżankom spoza drużyny np. (edukacja pierwszej pomocy i profilaktyki zdrowego stylu życia młodzieży szkolnej ze szkoły podstawowej i gimnazjum). Jako, że zależy im na bliskim obcowaniu z przyrodą, zamierzają wyszukiwać miejsca szczególne dla naszego regionu. Będą organizować wędrowki na wcześniej wyznaczonych ścieżkach rowerowych i spacerowych po okolicznych lasach. W celu ochrony środowiska planują przeprowadzenie akcji sprzątania i oczyszczania lasu. W innych miejscowościach naszej gminy nie ma drużyn harcerskich i dlatego przyjęto jako swoją misję promowanie gminy na zewnątrz, np.: przez organizowanie biwaku na terenie naszej gminy dla młodzieży z innych drużyn. Przez tak krótki czas działalności drużyna zdobyła uznanie w środowisku harcerskim i nie tylko. Dowodem są liczne dyplomy oraz pochwalny od Naczelnika ZHP z Warszawy. Od 2006r. drużyna należy jako członek stały i Sztabu „Białej Służby” Archidiecezji Przemyskiej, gdzie pełni służbę medyczną, porządków informacyjną i wartowniczą podczas takich uroczystości, jak Spotkanie Młody Archidiecezji Przemyskiej, czy wizyta papieża. Harcerze z Czarnej tworzą grupę kwatermistrzowską Hufca Łańcut, co jest zasługą solidności i pracowitości członków drużyny. Chętnie włączają się w organizowanie różnych imprez na terenie gminy. Są otwarci na propozycje innych organizacji. Wraz ze Stowarzyszeniem Inicjatywy Czarnieńskiej „SZABA” oraz OSP Czarna napisali projekt na dofinansowanie Obozu Szkoleniowo Wypoczynkowego o tematyce ratowniczo - pożarniczej, który chcieli zorganizować dla dzieci i młodzieży z terenu naszej gminy. Uważają ten projekt za bardzo trafiony i mimo, że nie otrzymał dotacji, będą nadal walczyć o realizację zawartego w nim pomysłu. Pomogli zorganizowaniu Drużyny Harcerskiej przy Szkole Podstawowej w Czarnej, z którą sta współpracują. Dzięki poszerzaniu uprawnień i zakresu działań drużyna ma zamiar być coraz bardziej widoczna w środowisku i coraz więcej działać dla dobra i promocji naszej miejscowości i gminy.

Stowarzyszenie Inicjatywy Czarnieńskiej „SZABA”.

We wrześniu 2002 r. grupa Czarnianek powołała do życia Stowarzyszenie, której podstawowymi celami są m.in.:

- wspieranie i organizowanie życia kulturalnego wsi
- prowadzenie dla dzieci i młodzieży różnorodnej działalności klubowej
- organizowanie kursów, pokazów, warsztatów dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych
- utrwalanie wiedzy o dawnym rzemiośle, zwyczajach i twórczości artystycznej regionu szczególnie Ziemi Czarnieńskiej
- promocja regionalnego jedła w kraju i zagranicą

Wszystkie te cele znajdują odzwierciedlenie w całej działalności Stowarzyszenia. Zorganizowano festyny, zabawy dla dzieci i dorosłych, dyskoteki dla młodzieży, spotkań z literatami, wernisaże malarstwa, grafiki, rzeźby, fotografii, batiku. Przygotowano imprezy dla mieszkańców wsi z różnych okazji. Dla dzieci i młodzieży zorganizowane zostały warsztaty graficzne, garncarskie, fotograficzne, tworzenia stroików i bukietów. Wiele mieszkańek wsi skorzystało z kursów (np. szycia) i pokazów (np. sprzętu AGD) Zorganizowano wycieczki autokarowe dla mieszkańców wsi do Krynicy i do Lwowa rowerowe dla młodzieży do okolicznych miejscowości.

Jedną z ważniejszych działalności Stowarzyszenia „SZABA” jest propagowanie tradycyjnego staropolskiego jądła włościańskiego, które podawane również w tradycyjny sposób zdobywa nie tylko pochwały, ale również nagrody i wyróżnienia podczas licznych wyjazdowych prezentacji.

Trzy projekty otrzymały dotacje i dzięki temu powstał Klub-Galeria „Fantazja w ramach programu „Godzina Równych Szans” organizowanego przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży. W dniach 12-17.05.2004 r. realizowano projekt „Dni Kultury Polski w Szwecji”, gdzie promowano kulturę i tradycje naszej gminy i regionu. Celem całego zadania była prezentacja i promocja kultury polskiej podczas licznych uroczystości i koncertów przygotowanych przez departament Kultury miast Norrköping, Söderköping i Linköping. Przedstawicielki Stowarzyszenia „SZABA” prezentowały tradycyjne jądło polskie z rejonu Podkarpacia.

Podjęto różnorodne działania w celu odnowienia i rozpropagowania tradycji tkackich naszej wsi. Przyczyniła się do tego w roku 2005 realizacja projektu „Utkane marzenie w ramach programu „Działaj lokalnie IV” finansowanego przez Polsko – Amerykańską Fundację Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Lokalną Organizację Grantową - Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju. Najważniejszym efektem tego projektu było powstanie Teatru Obrzędowego „TKACZE”. Biorąc pod uwagę bardzo rozległy zakres działalności Stowarzyszenia można śmiało stwierdzić, że realizacja tych przedsięwzięć przyniosła i przynosi w dalszym ciągu ogromne wymierne efekty. Do najważniejszych efektów zaliczyć możemy:

- stały, systematyczny i aktywny udział mieszkańców wsi Czarna, a szczególnie dzieci i młodzieży w działalności klubowej prowadzonej przez członkinie Stowarzyszeni SZABA
- wzmocnienie integracji pokoleń, odkrywanie nowych wartości, rozbudzanie zainteresowań kulturą sztuką
- zdobywanie nowych umiejętności, np. fotograficznych, malarskich, aktorskich, kulinarnych.
- promowanie różnych form lokalnej twórczości w kraju, a nawet poza jego granicami,
- inicjowanie i udział w działaniach zmierzających do rozwoju kulturalnego mieszkańców wsi.

4.1.7 Dziedzictwo kulturowe i zabytki

Czarna posiada kilka zabytków ujętych w rejestrze zabytków oraz ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Bogata historia tego obszaru pozostawiła licznie ślady.

Kościół parafialny w Czarnej.

Jest to obiekt usytuowany w centrum wsi, na tzw. Podborzu, został wybudowana w latach 1922-1926. Murowany z cegły, otynkowany, neogotycki, orientowany.

Złożona z prostokątnego korpusu i węższego, zakończonego prosto, jednoprzęsłowego prezbiterium fasada zamknięta jest pseudo schodkowym szczytem. Od północy do korpusu dobudowana jest transeptowa kaplica, przy prezbiterium (także od półn.) zakrystia. Dachy pokryte blachą. Nad korpusem dach dwuspadowy, natomiast prezbiterium i kaplica pokryte dachami wielo spadowymi, a zakrystia pulpitowym. W kalenicy korpusu wieżyczka na sygnaturkę. Okna zamknięte łukiem ostrym. "Wewnątrz wyposażenie neogotyckie.

Leśniczówka w Czarnej.

Usytuowana na skraju lasu, na wschód od drogi do Sokołowa, na tzw. Podborzu. Jest to obiekt murowany, częściowo otynkowany (detal architektoniczny), założony na planie prostokąta, dwutraktowy, parterowy. Dachy wielospadowe pokryte dachówką. Elewacja frontowa (zach.) zaakcentowana portykiem kolumnowym. W szczycie portyku 1934 oraz - gałęzie dębu. Ponadto przy elewacji frontowej i tylnej jednoosiowe, skrajne ryzality. Naroża zpięte pilastrami, profilowane gzymsy wydzielają ściankę kolankową. Otwory w obramieniach uszakowych z kluczami.

Młyn elektryczny w Czarnej.

Wybudowany w latach 30-tych XX wieku przez budowniczego z Łańcuta Stanisława Rogowskiego. Budynek dwukondygnacyjny, pokryty dachem dwuspadowym i blachą. Podczas powojennych remontów i modernizacji usunięto detal architektoniczny.

4.1.8 Rolnictwo

Użytki rolne występujące na obszarze Czarnej, zaliczane są do gleb II - VI z klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach II - IV. Niewielki odsetek stanowią gleby organiczne (szczególnie chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Gleby Czarnej wykazują duże zróżnicowanie, co wymusza wielokierunkową produkcję rolną. Bazując na wieloletnich doświadczeniach i tradycjach rolniczych tego regionu głównymi kierunkami rozwoju działalności rolniczej są:

- uprawy sadownicze w tym jagodowe (truskawka, malin, porzeczka)
- uprawy warzywnicze (fasola, kapusta, itp.)
- rozwój i promocja gospodarstw ekologicznych (obecnie kilku rolników z terenu Czarnej prowadzi produkcje rolną metodami ekologicznymi i poddaje swoje gospodarstwa certyfikacji)

Czyste środowisko, brak przemysłu, nieskażone gleby, małe gospodarstwa stwarzają korzystne warunki do produkcji rolnej metodami ekologicznymi.

Struktura gospodarstw, klasa gleb oraz trudności z dostosowaniem do wymogów unijnych spowodowały obniżenie poziomu życia rodzin utrzymujących się tylko z posiadanych małych gospodarstw rolnych. Podejmowane są działania zmierzające do znalezienia nowych form zatrudnienia i pozyskiwania dóbr dla utrzymania rodzin mieszkańców Czarnej. Właściwym kierunkiem w rolnictwie jest rozwój i edukacja ekologiczna, a w konsekwencji samozatrudnienie w gospodarstwach agroturystycznych posiadające w swej ofercie potrawy regionalne oparte na produktach ekologicznych.

4.2 Inwentaryzacja zasobów infrastrukturalnych

4.2.1 Drogi

Drogi przebiegające przez teren miejscowości Czarna:

- Droga wojewódzka Nr 881 Sokołów Małopolski – Żurawica

- Drogi powiatowe:
  - nr 1275 R Czarna - Białobrzegi - Laszczy ny
  - nr 13 82 R Rzeszów - Trzebowniko - Czarna
  - nr 1521 R Czarna - Wola Dalsza Wszystkie te drogi posiadają nawierzchnie bitumiczne.
- Drogi gminne (publiczne)
  - nr 10 9805 R Czarna „Podbórz” GS Czarna - długość 3 km
  - nr 10 9806 R Czarna od mostu - Czarna „Kmiecie” - długość 0,5km
  - nr-10 9807 R Czarna - Palikówka - długość 10 km

Wszystkie drogi gminne posiadają nawierzchnię bitumiczna. Pozostałe drogi to drogi wewnętrzne - dojazdowe do zabudowy mieszkalnej i dojazdów do pól.

4.2.2 Gazyfikacja

Bardzo dobre warunki gazyfikacji stanowią odpowiedź na wzrastając zapotrzebowanie mieszkańców Czarnej i okolic na dostawy gazu ziemnego wykorzystywanego głównie w gospodarstwach domowych, obecnie zgazyfikowanych jest 597 z 682 gospodarstw domowych. Czarna jest zasilana ze stacji gazowej I stopnia w Łącutcie.

4.2.3 Elektroenergetyka

Dostawa energii elektrycznej dla mieszkańców Czarna jest powszechna, przed wszystkim na potrzeby gospodarstw domowych, tj.: oświetlenie, zasilanie zmechanizowanego sprzętu gospodarstwa domowego i produkcji rolniczej, grzejniki, podgrzewanie wody użytkowej.

Podstawowymi źródłami energii elektrycznej dla Czarnej są stacje Elektrownia Połaniec w woj. Świętokrzyskim i Elektrownia Stalowa Wola". Wytwarzana w elektrowniach energia elektryczna wprowadzana jest do sieci elektroenergetycznej przesyłowej (zwanej także siecią systemową), którą tworzą linii najwyższych napięć (NN) 400 kV i 220 kV oraz węzłowe stacje systemowe zlokalizowane m.in. w okolicach Rzeszowa w Widelce i w Boguchwale. W węzłach energetycznych energii jest transformowana z najwyższego napięcia na wysokie napięcie (WN) 110 kV i wprowadzana do sieci elektroenergetycznej rozdzielczej. Energia przepływa liniami 110 kV do głównych punktów zasilania (GPZ), gdzie jest transformowana na średnie napięcie (ŚN) głównie 15kV, i rozsyłana do odbiorców liniami SN bezpośrednio lub po dodatkowej transformacji na niskie napięcie (nn) 0,4 kV. Jak widać, zanim energia zostanie zużytkowane przez odbiorców, jest poddawana w stacjach elektroenergetycznych wielokrotnej transformacji, związanej ze znacznymi stratami energii. Siecią przesyłową NN zarządzają Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, natomiast sieci rozdzielcze (WN, SN i nn) są w gestii 33 przedsiębiorstw energetycznych dystrybucyjnych wśród nich jest Rzeszowski Zakład Energetyczny SA — jednoosobowa spółka Skarbu Państwa. RZE SA obsługuje odbiorców na obszarze trzech byłych województw: rzeszowskiego, krośnieńskiego i tarnobrzaskiego. W skład Spółki wchodzi: Centrala, pełniąca funkcje kierownicze i koordynacyjne, oraz 11 Rejonów Energetycznych, w tym Rejon Energetyczny Leżajsk, eksploatujący sieci m.in. na terenie Gminy Czarna przy pomocy Posterunku Energetycznego Łącut zs. w Głuchowie.

4.2.4 Wodociągi i kanalizacja

Woda z ujęcia w Czarnej czerpana jest ze złóż podziemnych za pośrednictwem trzech studni wierconych. Według informacji namiestnika obiektów ujęcia i stacji uzdatniania, tj. Gospodarstwa Komunalnego w Czarnej ujęcie produkuje w ciągu doby przeciętnie 301 m³ /d wody, przy maksymalnym możliwym poziomie produkcji 1562 m³ wody na dobę. Obszary strefy ochrony bezpośredniej dwóch spośród trzech eksploatowanych studni znajdują się na zagrodzonym terenie Stacji Uzdatniania Wody. Wokół trzeciej ze studni wyznaczony został ogrodzony teren ochrony bezpośredniej o zasięgu 20 metrów. W rejon objętym spływem wód podziemnych do ujęcia został wyznaczony zewnętrzny teren ochrony pośredniej. Woda ujmowana jest na ujęciu ze stałą wydajnością przez pompy głębinowe i kierowana na stację uzdatniania, a następnie dezynfekowana podchlorynem sodowy i kierowana do terenowego, początkowego zbiornika wyrównawczego 2x75m³. Ze zbiornika woda, pobierana przez pompownię II-go stopnia kierowana jest do sieci. Włączaniem i wyłączaniem pomp głębinowych steruje układ oparty o umieszczone w zbiorniku son(minimum — maksimum). Pompy I-go stopnia (w studniach) nie posiadają falowników Ujęcie pracuje w systemie stałowydajnościowym, bez układu regulacji wydajności.

W procesie uzdatniania stosowane jest odżelazianie i odmanganianie wody. Proces filtracji realizowane są na dwóch odżelaziaczach i czterech odmanganiaczach o objętości 6,3 m i powierzchni filtracji 1,54 m każdy. Filtry wypełnione są żwirem kwarcytowym. Przy aktualnej wielkości produkcji wody i przeciętnej wielkości przepływu nie występuje przekroczenie technologicznie dopuszczalnej prędkości filtracji przy pracy obu filtrów Płukanie filtrów nie powoduje zwiększenia prędkości filtracji ponad dopuszczalną wielkość, ponieważ odbywa się w czasie postoju pomp pierwszego stopnia. Aktualnie woda ze studni podawana jest, poprzez stację uzdatniania do zbiornika początkowego, w systemie 22 godzi pracy na dobę.

Zastosowane technologie uzdatniania, mimo, że nie należą do najnowocześniejszych pozwalają na usuwanie niepożądanych domieszek w należyтым stopniu, a przy aktualnej wielkości przesyłanej na sieć wodociągową wody, nie występują problemy z zaspokojeniem zapotrzebowania na wodę odbiorców, tak pod względem ilościowym, jak i parametrów ciśnienia na sieci. Zachowana jest przy tym właściwa (odpowiednio niska) prędkość filtracji wody na stacji uzdatniania, która jak wynika z orientacyjnych obliczeń, wynosi ok. 8 m/h. Cechy fizykochemiczne wody surowej (tzn. przed uzdatnieniem) wskazują na występowanie ponadnormatywnej ilości uciążliwych domieszek żelaza i manganu pochodzenia organicznego, stąd zastosowana wielostopniowa filtracja ciśnieniowa wody surowej. Z układem usuwania domieszek fizykochemicznych stacji uzdatniania znajduje się układ do dezynfekcji wody. Środkiem dezynfekcyjnym jest podchloryn sodowy. Pompownię II stopnia, o maksymalnej wydajności 120 m³ wody na godzin i nominalnym ciśnieniu podnoszenia 42-52 m H₂O stanowi zespół pomp PJ-230 oraz 3 hydrofory wodno-powietrzne o pojemności 4m³ każdy. Ciąg technologiczny został zbudowany w na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Praca ujęcia i stacji uzdatniania nie jest zautomatyzowana, poza układem napełniania zbiornika sieciowego początkowego, który steruje pracą pomp głębinowych (tzw. pierwszego stopnia). Stan techniczny obiektów i urządzeń stacji uzdatniania jest dobry. Awaryjność urządzeń ujęcia, i stacji uzdatniania jest niska. Niezawodność dostawy wody z ujęcia i stacji uzdatniania jest wystarczająca. Aktualnie nie jest prowadzona żadna rozbudowa ani modernizacja ujęcia ani stacji uzdatniania. Administratorem obu obiektów, tj. ujęcia i stacji uzdatniania jest Gospodarstwo Komunalne w Czarnej.

4.2.5 Kanalizacja

Czarna do niedawna nie posiadała gminnego systemu kanalizacyjnego. Nieczystości płynne gromadzone były w przydomowych urządzeniach (gnojowniki, zbiornik bezodpływowe, osadniki gnilne itp.). Od kilku lat na terenie gminy realizowany jest system kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do własnej oczyszczalni ścieków, przy czym najpierw została zrealizowana i częściowo uruchomiona gminna oczyszczalnia ścieków, a następnie przystąpiono do budowy sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy. Wybudowano sieć kanalizacyjną części Czarnej (ok. 70% gospodarstw). Do tej pory zostało wybudowanych ok. 75,2 km sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem ścieków na oczyszczalnię w Czarnej. Na tej sieci zbudowano łącznie 33 sieciowych przepompowni ścieków, w tym 15 w Czarnej. Gminna oczyszczalnia ścieków jest oczyszczalnią mechaniczno -biologiczną z sekwencyjnym reaktorem biologicznym (SBR) i chemicznym strącaniem fosforu zaprojektowaną według indywidualnego projektu. Ścieki dopływające na oczyszczalnię oczyszczane są ze skratek na kracie schodkowej lub mechanicznej, kierowane do piaskownika wirowego i stąd do dwukomorowego bioreaktora SBR. Osad czynny zagęszczany jest w dwóch osadnikach wtórnych, a osad nadmierny jest następnie usuwany i odsączany na węzle odwadniania i higienizacji osadu, który zastąpił urządzenie DRAIMAD03. Oczyszczalnia ścieków została oddana do eksploatacji w 1997 roku. Mimo położenia na terenach zalewowych, wyniesiona jest ponad zasięg wód stuletnich, tak, więc prawdopodobieństwo jej zatopienia jest niewielkie. Docelowa wydajność gminnej oczyszczalni ścieków w Czarnej ma wynieść 1200 m³. Do oczyszczalni przyłączona jest już część budynków wzdłuż budowanej aktualnie sieci kanalizacyjnej i przyjmuje ona już obecnie 348 m³ ścieków na dobę. W ściekach oczyszczonych nie występują przekroczenia wartości wskaźników ponad dopuszczalne aktualnie obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi. Dopuszczalne wartości wskaźników:

- BZT₅ < 30 mg O₂/l
- CHZT < 150 mg O₂/l
- Zawiesina < 50 mg/l
- Azot ogólny < 30 mg N/l
- Fosfor ogólny < 5 mg P/l

4.2.6 Telefonizacja

Funkcjonowanie telekomunikacji tj. nadawanie, za pomocą przewodów, fal radiowych bądź optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną umożliwia infrastruktura telekomunikacyjna, czyli urządzenia telekomunikacyjne, niebędące urządzeniami końcowymi, linie, kanalizacja, słupy, wieże, maszty, kable, przewody oraz osprzęt. Na terenie Czarnej operatorem stacjonarnej publicznej sieci telefonicznej jest Telekomunikacja Polska SA Zakład Telekomunikacji w Rzeszowie. Centrala TP SA w Łańcutie obsługuje Okręg Telefoniczny Nr 35.4 Łańcut, który obejmuje obszar powiatu łańcuckiego, w tym gminę Czarna. -OT Łańcut stanowi część obszaru Strefy numeracyjnej Rzeszów, posiadającej wskaźnik strefy numeracyjnej „17” .Dostępności gospodarstw rolnych do usług telefonicznych- w miejscowości Czarna ma 95%.

5 OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA

Niniejszy dokument zawiera kierunki działania, które wyznaczają obszary realizacji Planu Odnowy Miejscowości Czarna:

- obszary turystyki i agroturystyki,
- obszary aktywizacji społecznej i gospodarczej,
- obszary walorów przyrodniczych,
- obszary infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej,
- obszary infrastruktury kulturalnej i sportowej,
- obszary infrastruktury drogowej,
- obszary infrastruktury publicznej,
- obszary opieki zdrowotnej i społecznej,
- obszary bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Powyższe obszary traktuje się jako pierwszoplanowe inwestycje rozwoju społeczno-gospodarczego miejscowości Czarna na lata 2008-2015 i wyznaczają poszczególne przedsięwzięcia zamieszczone w Planie Odnowy Miejscowości Czarna finansowane w oparciu o środki finansowe z budżetu Gminy, środki własne i fundusze strukturalne.

6 ANALIZA SWOT

Przedstawiona analiza mocnych i słabych stron wsi Czarna oraz szans i zagrożeń związanych z jej rozwojem została uzgodniona przez uczestników procesu budowania strategii. Analizy i uzgodnienia objęły następujące dziedziny:

- gospodarczą
- społeczną
- ekologiczną
- techniczną

6.1 Dziedzina gospodarcza

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Atrakcyjne położenie gospodarcze - blisko Rzeszowa, dużego rynku zbytu - - Dobre położenie komunikacyjne - - Rozwijający się przemysł drobny - Prawidłowo rozwijające się usługi i handel - Obsługa finansowo - bankowa firm i ludności. - Dostępna siła robocza. - Dostępność do istniejącej infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego zaspokajającego potrzeby - Słabo rozwinięta baza turystyczno - - Słabe rozwinięte rolnictwo - Brak usług elektrotechnicznych, - Utrudnione możliwości uzyskania niskoprocentowych kredytów - Niski udział kapitału zagranicznego. - Niewystarczająca ilość uzbrojonych terenów do aktywizacji gospodarczej

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój turystyki i agroturystyki. - Rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego i zakładów produkcyjnych. - Budowa autostrady i drogi szybkiego ruchu. - Stworzenie strefy aktywizacji gospodarczej w oparciu o grunty własne wsi. - Pełne uzbrojenie terenów budowlanych w infrastrukturę techniczną - Kontynuowanie polityki niskich podatków 	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuzbrojone tereny przeznaczone dla inwestorów. - Import towarów i surowców. - Niestabilna polityka podatkowa i finansowa państwa. - Brak wysoko wykwalifikowanych kadr. - Spadek opłacalności w rolnictwie. - Ogólny, niski stan gospodarki kraju. - Pogarszający się stan dróg dojazdowych do

	zakładów produkcyjnych i usługowych. - Niszcząca infrastruktura obiektów.
--	--

6.2 Dziedzina społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozwinięte szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne. - Dobrze działająca opieka społeczna. - Prawidłowa opieka medyczna lekarza rodzinnego. - Zadowolający stan bezpieczeństwa – dobra praca Policji. - Dobra działalność Ośrodka kultury. - Dobrze wyszkolona i wyposażona OSP. - Pracowitość i gospodarność społeczeństwa. - Aktywnie udzielająca się społecznie młodzież (ZHP). - Dobre wyposażenie biblioteki w nowe środki techniczne (Internet, multimedia, atrakcyjne albumy). - Bliskość do dóbr kulturalnych i ośrodków naukowych.(Łańcut, Rzeszów). - Aktywna działalność klubów sportowych. - Stosunkowo wysoki procent dzieci kontynuuje naukę w szkołach ponadgimnazjalnych (poza terenem wsi). - Wysoka liczba nauczycieli posiadających wykształcenie wyższe oraz specjalizacje przedmiotowe. - Stosunkowo mała ilość występujących patologii społecznych wśród dzieci i młodzieży gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niskie dochody własne gminy na 1 mieszkańca. - Słabo rozwinięte specjalistyczne usługi medyczne. - Niewystarczające środki finansowe budżetu gminy na oświatę. - Ograniczone środki finansowe przeznaczone dla opieki społecznej. - Mało atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży. - Brak lokalu do spotkań towarzyskich młodzieży np. klubokawiarnia. - Rozwój środowisk zagrożonych patologiami społecznymi. - Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia. - Niewystarczająca oferta dostępu dzieci i młodzieży do różnych form spędzania czasu wolnego. - Brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy. - Brak małych form pomocy społecznej dla osób starszych. - Niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi. - Wysoki poziom bezrobocia. - Bardzo intensywny ruch po drodze wojewódzkiej i innych drogach gminy. - Brak systemu segregacji śmieci.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost dochodów gminy poprzez zwiększoną działalność gospodarczą na terenie wsi. - Poprawa specjalistycznych usług medycznych - Zdrowotnych dla mieszkańców wsi. - Integracja ludności w „Małej Ojczyźnie” - Wzrost wykształcenia mieszkańców gminy. - Utrzymanie komunikacji MPK. - Zachowanie zwyczajów i tradycji regionu Podkarpacia - Bliskość Łańcuta, Rzeszowa (edukacja, kultura, rynek pracy). - Wspaniałe warunki przyrodnicze: lokalizacja wsi w dorzeczu rzeki Wisłok na obrzeżach dużych obszarów leśnych - Bardzo dobrze rozbudowana sieć gazowa. - Wieś w wysokim procencie skanalizowana. - Sprawny system odbioru i wywozu odpadów stałych (bez segregacji) - Nowoczesna oczyszczalnia ścieków - Rolniczy charakter gminy -sprzyjający środowisku. - Nieskażone środowisko uciążliwym przemysłem 	<ul style="list-style-type: none"> - Postępujące ubożenie społeczeństwa. - Początek patologii społecznych. - Rosnące koszty edukacji. - Regres kultury wiejskiej w Polsce. - Trudności pozyskania nauczycieli - Podkarpacia zwłaszcza nauczycieli języków obcych do Zespołu Szkół. - Malejące środki finansowe na cele oświaty, kultury i sportu. - Brak miejsc pracy dla osób niepełnie sprawnych. - Brak działań w celu poprawy sfer technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych i niepełnosprawnych. - Brak wytyczonych tras turystycznych i ścieżek rowerowych. - Słaba edukacja ekologiczna społeczeństwa . - Dzikie, niekontrolowane wysypiska śmieci .

6.3 Środowisko

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w całej wsi. - Wydzielenie tras i szlaków turystycznych. - Pozyskiwanie środków finansowych na ochronę środowiska. - Turystyka i agroturystyka z poszanowaniem ustawy o ochronie środowiska. - Rozwój zaplecza dla rekreacji i turystyki (kontenery na śmieci, ubikacje, wydzielone pola biwakowe, wydzielone łowiska, parkingi itp.). - Edukacja ekologiczna społeczeństwa. - Rolnictwo ekologiczne. - Dbłość ogółu mieszkańców gminy o środowisko i estetykę wsi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska. - Zanieczyszczenie wód. - Wzrastający ruch pojazdów kołowych. - Dewastacja środowiska przez pseudo turystów. - Zbyt małe wykorzystanie ekologicznych źródeł energii do celów grzewczych. - Zanieczyszczenie rzeki Wisłok.

6.4 Dziedzina techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Pełna gazyfikacja wsi. - Rozbudowana telefoniczacja (komórkowa i przewodowa). - Dobrze rozbudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna. - Wystarczająca (na dzień dzisiejszy) elektryfikacja wsi. - Rozbudowana sieć dróg gminnych i powiatowych. - Możliwość wygospodarowania terenów pod zabudowę budownictwa Jednorodzinnego. - Możliwość wygospodarowania terenów pod działalność gospodarczą. - Istniejące, nadające się do rozbudowy podstacje energetyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niezadawalający stan techniczny dróg. - Niewystarczająca ilość chodników we wsi. - Braki w oświetleniu głównych ciągów komunikacyjnych we wsi. - Droga krajowa nr 881 niedostosowana do natężenia ruchu zwłaszcza pojazdów ciężarowych. - Brak dobrej (przyjaznej mieszkańcom) organizacji ruchu na drogach gminnych i powiatowych. - Mało terenów uzbrojonych pod aktywizację gospodarczą. - Brak bazy turystyczno – wypoczynkowej. - Brak bazy noclegowo-gastronomicznej. - Niewystarczająca możliwość dojazdu do okolicznych miast powszechnymi środkami komunikacji.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Wydzielenie terenów pod aktywizację gospodarczą. - Pozyskiwanie środków finansowych z funduszy unijnych. - Inwestowanie prywatnych środków finansowych lokowaniem na terenie wsi. - Znaczna poprawa nawierzchni oraz dobre oznakowanie dróg gminnych, powiatowych i krajowych przebiegających przez gminę. - Lokowanie inwestycji gospodarczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rosnące koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej. - Małe zainteresowanie inwestorów z zewnątrz. - Wzrost kosztów materiałów budowlanych. - Ogólny brak środków finansowych w skali gminy.

7 MISJA

Poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwe utrzymanie istniejącej i rozwój niezbędnej infrastruktury technicznej, społecznej, ochrony zdrowia oraz zasobów mieszkaniowych oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i dobrobytu życia, poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz rozwoju następnych pokoleń.

8 DIAGNOZA STANU

W diagnozie wyszczególniono najważniejsze cechy poszczególnych sektorów przyjętych do oceny oraz określenia celów i kierunków działania. Charakterystyczne cechy sektorów poddano diagnozie i przyporządkowano punkty w skali 1-5 obrazujące ich wartość na obecnym etapie rozwoju miejscowości.

- **Gospodarka**
  - obszary turystyczne- 2
  - liczba podmiotów gospodarczych - 3
  - struktura użytków rolnych - 3
  - miejsca pracy - 2
  - produkcja żywności ekologicznej - 3
  - usługi - 4
  - przetwórstwo rolno-spożywcze - 2
- **Spolecność**
  - oświata - 4
  - więzi społeczne - 3
  - ubożenie społeczeństwa -2
  - aktywność społeczna -3
  - kultura masowa - 3
  - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe – 3
- **Infrastruktura**
  - sieć wodociągowa - 4
  - sieć kanalizacyjna - 4
  - stopień zgazyfikowania miejscowości - 5
  - stan dróg i chodników - 2
  - stan sieci telefonii przewodowej - 5
  - dostęp do Internetu - 3
  - stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej - 2
  - baza turystyczna – 2

9 PRIORYTETY ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Hierarchizacji celów dokonano w trzech sektorach rozwoju społeczno-gospodarczego. Dla każdego z tych sektorów wyznaczono trzy pierwszorzędne cele o strategicznym znaczeniu dla dalszego rozwoju miejscowości Czarna.

Dodatkowo, o ile było to możliwe wskazano na trzy cele drugorzędne, które powinny znacznie przyspieszać rozwój w danym obszarze.

Na podstawie tak zhierarchizowanych celów o których mowa w rozdziale 10 określono priorytety w poszczególnych sektorach rozwoju społeczno-gospodarczego.

- **GOSPODARKA**

Priorytetem w sektorze gospodarczym jest podjęcie działań w kierunku remontu i modernizacji budynku GOK-u i przyległych pomieszczeń dla pozyskania reprezentacyjnej sali widowiskowej do organizacji posiedzeń, konferencji i szkoleń na skalę ogólnopolską i między narodową z zapleczem gastronomicznym. Drugim priorytetem w tym sektorze jest budowa w ramach rekultywacji terenów pokopalnianych zbiornika rekreacyjnego położonego w dorzeczu rzeki Wisłok w sąsiedztwie kompleksu leśnego.

- **INFRASTRUKTURA**

Priorytetem w tym sektorze jest budowa wielofunkcyjnego kompleksu sportowo – rekreacyjnego i uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów po byłych pastwiskach. Drugim ważnym zadaniem jest budowa i modernizacja dróg i chodników.

- **SPOŁECZNOŚĆ**

W sektorze społecznym za priorytetowe cele przyjęto podjęcie działań na rzecz utrzymania bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na terenie miejscowości oraz tworzenie warunków do poprawy funkcjonowania i dostępności mieszkańców do opieki zdrowotnej i społecznej. Działania te winny być wsparte przeciwdziałaniem występującym na terenie miejscowości patologiom społecznym.

Ważnym zadaniem w tym obszarze jest utworzenie w budynku starej szkoły wielofunkcyjnego, multimedialnego Gminnego Muzeum oraz klubokawiarni i świetlicy młodzieżowej.

10 CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA (INWESTYCJE)

Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na sektory strategiczne, które są najistotniejszymi polami działania, a jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność w miejscowości Czarna koncentrować będzie się w trzech sektorach:

- GOSPODARKA,
- INFRASTRUKTURA,
- SPOŁECZNOŚĆ.

Kierunki działania (INWESTYCJE) zmierzające do realizacji poszczególnych celów strategicznych w poszczególnych sektorach rozwoju społeczno – gospodarczego przedstawiono poniżej.

10.1 Gospodarka

Cele działania do 2015 roku:

1. Podjąć działania w kierunku modernizacji i remontu GOK-u wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną celem:

- Poprawy warunków funkcjonowania GOK-u i możliwości realizacji nowatorskich projektów kulturalnych z udziałem takich instytucji jak filharmonia, teatr, muzea.
- Pozyskania reprezentacyjnej sali widowiskowej do organizacji posiedzeń, konferencji i szkoleń.

2. Budowa wodnego zbiornika rekreacyjnego celem:

- Stworzenia usług turystycznych i agroturystycznych
- Inicjacji przedsiębiorczości wśród mieszkańców w kierunku usług i drobnej wytwórczości.
- Promocji i rozwoju gospodarstw agroturystycznych prowadzących produkcje rolną metodami ekologicznymi.

3. Podjąć działania w kierunku tworzenia warunków dla absorpcji środków funduszy strukturalnych i wspierania przedsiębiorczości poprzez:

- Opracowanie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Czarnej dla lokalizowania małej i średniej przedsiębiorczości oraz uzbrajania terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- Opracowanie planu zabezpieczenia zalewowych terenów byłych pastwisk.
- Opracowanie dokumentacji technicznych na planowane inwestycje w Czarnej.

10.2 Infrastruktura

Cele działania do 2015 roku:

1. Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury kulturalnej i sportowej:
  - Budowa wielofunkcyjnego kompleksu sportowo-rekreacyjnego niezbędnego do promocji i rozwoju wśród dzieci, młodzieży i dorosłych zdrowego, sportowego trybu życia oraz organizacji zawodów charakterze regionalnym i ponadregionalnym.
  - Remont i uzupełnienie infrastruktury towarzyszącej Zespołu Szkół (boisko sportowe, bieżnia itp.) celem poprawy warunków uprawiania sportu przez dzieci.
  - Rozbudowa bazy kulturalno-rozrywkowej (scena widowiskowo-koncertowa) celem umożliwienia organizacji masowych, plenerowych imprez kulturalnych o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym.
2. Podjąć działania rozbudowy infrastruktury drogowej:
  - Remonty istniejących, projektowanie i budowa sieci nowych dróg gminnych.
  - Budowa nowych i modernizacja istniejących chodników i ścieżek rowerowych celem poprawy warunków życia i bezpieczeństwa mieszkańców.
3. Podjąć działania w kierunku termoizolacji budynków użyteczności publicznej celem poprawy wizerunku, estetyki i ekonomiki użytkowania budynków.
4. Remont budynku starej szkoły celem pozyskania obiektu na Gminne Muzeum.
5. Działania na rzecz tworzenia szerokopasmowego dostępu do Internetu i rozwoju nowoczesnych technologii teleinformatycznych.

10.3 Społeczność

Cele działania do 2015 roku

1. Stwarzać warunki do rozwoju infrastruktury publicznej na terenie Czarnej:
  - Doposażenie jednostki OSP w sprzęt.
  - Remont budynku Zespołu Szkół.
  - Remont budynków przedszkoli.
  - Rozbudowa parkingów przy obiektach użyteczności publicznej.
2. Działać na rzecz zwiększenia aktywności oraz integracji społeczności lokalnej.
  - Tworzenie klimatu do tworzenia organizacji poza rządowych, organizacji młodzieżowych i wolontariatu.
  - Wspieranie różnych form życia kulturowego.
  - Organizacja imprez kulturalnych i rekreacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym na terenie Czarnej.
  - Utworzenie klubokawiarni i świetlicy młodzieżowej celem stworzenia młodzieży warunków do ciekawego, wolnego od agresji i uzależnień zachowań.

- Utworzenie w budynku starej szkoły wielofunkcyjnego, multimedialnego Gminnego Muzeum celem:
  - zachowania wiedzy o dawnym rzemiośle, zwyczajach i twórczości artystycznej regionu.
  - ocalenia i odtworzenia dziedzictwa kulturowego.
  - umocnienia przywiązania młodego pokolenia do ziemi przodków.
  - zachowania i propagowania tradycyjnego staropolskiego jadła włościńskiego.

11 WYBRANY WARIANT ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI CZARNA

11.1 Komentarz do wybranego wariantu

W poszczególnych obszarach wskazano cele, które są podstawą prawidłowego rozwoju społeczno-gospodarczego miejscowości Czarna. Umownie przyjęto, że na rzecz celów strategicznych winno się wydatkować około 50% tzw. potencjału inwestycyjnego, przez który rozumie się nie tylko środki budżetu gminy przeznaczone na inwestycje, w tym na terenie Czarnej, ale również inne pozyskane środki pozabudżetowe takie jak fundusze strukturalne, kredyty i środki partnerów prywatnych w ramach tzw. PPP. Podział ten ma charakter umowny i ma podkreślić rangę poszczególnych poziomów zidentyfikowanych w wariancie celów. W ten sposób dokonano hierarchizacji celów i w przypadku miejscowości Czarna wybrano wariant rozwoju, którego celami strategicznymi są działania w kierunku rozwoju działalności usługowej i obsługi ludności, turystyki i agroturystyki, drobnej wytwórczości i rozbudowy infrastruktury kulturalnej i sportowej oraz wzmocnienie infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w Czarnej.

Wybrany wariant rozwoju - cele strategiczne

Podjąć działania w kierunku remontu i modernizacji budynku GOK-u (Gminne centrum kultury).	Podjąć działania w kierunku udostępnienia terenów po byłych pastwiskach pod budownictwo mieszkaniowe, handel, usługi i małe	Podjąć działania w kierunku budowy zbiornika rekreacyjnego i wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju
Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury drogowej.	Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury kulturalnej i oświatowej.	Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury rekreacyjno-sportowej.

12 OPIS ZADANIA PRIORYTETOWEGO

Nazwa zadania: „Kultura w nowym wymiarze - remont i modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnej”.

Gminny Ośrodek Kultury w Czarnej to budynek o trzech kondygnacjach: piwnica, parter, piętro (oraz poddasze nieużytkowe, na, które prowadzi wjazd z pierwszego piętra).

Posiada on dwie niezależne klatki schodowe prowadzące: - z parteru do piwnic i z parteru na piętro. Dysponuje szatnią, węzłem sanitarnym, salą główną ze sceną podniesioną o 50 cm wyżej od poziomu posadzki na sali, pod którą znajdują się pomieszczenia, piwnica adaptowane jako zaplecze sceny, czyli np. przebieralnie, do których prowadzą schody. Ponad to znajdują się tam dwa pomieszczenia gospodarcze

oraz mała sala świetlicowa. Na piętrze usytuowane są dwa mniejsze pomieszczenia świetlicowe.

Projekt zakłada wyremontowanie i zmodernizowanie budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnej. Budynek ze względu na swe położenie w centrum gminy i uzyskane dzięki modernizacji rozwiązania techniczne stanowił będzie doskonałą bazę i centrum działalności kulturalnej w gminie. Budynek opisany w projekcie jest siedzibą kilkunastu działających tu zespołów amatorskich (m.in. teatr młodzieżowy, teatr obrzędowy, orkiestra dęta, chór, zespoły taneczne) oraz stowarzyszeń społeczno - kulturalnych ("Stowarzyszenie Inicjatywy Czarnieńskiej", ZHP, i inne.) W zawiązku z szeroką i różnorodną działalnością kulturalno - społeczną instytucji organizowane są tutaj imprezy o zasięgu regionalnym, odbywają się spotkania i konferencje w ramach realizowanych projektów dotyczących kultury, współpracy międzynarodowej, turystyki, rozwoju regionalnego.

Projekt remontu istniejącego budynku GOK w Czarnej jest zgodny z:

Celem głównym:

- zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych

Celami dodatkowymi:

- podniesienie standardu życia na wsi,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej,
- rozwój tożsamości społeczności wiejskiej i zachowania dziedzictwa kulturowego
- wyrównanie dostępu mieszkańców gminy do dóbr i usług kultury; możliwość organizacji
- przedsięwzięć kulturalnych z udziałem takich instytucji jak filharmonia, teatr, muzea
- których będzie mogła brać udział znaczna część społeczności lokalnej,
- poprawa warunków funkcjonowania instytucji,
- rozszerzenie i podniesienie jakości oferty programowej,
- umożliwienie realizacji nowatorskich projektów kulturalnych,
- pozyskanie reprezentacyjnej sali widowiskowej, do organizacji posiedzeń, konferencji szkoleń na
- skalę ogólnopolską i międzynarodową.

13 HARMONOGRAM RZECZOWY ZADANIA PRIORYTETOWEGO

• • Zakres zadania	Rok 2008												Rok 2009										
	I	II	III	IV	V	VI	VII	viii	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	viii	IX	X	XI
• Położenie parkietu							X																
• Okotowanie sceny								X															
• Wykonanie centralnego ogrzewania									X	X													
• Zakup doposażenia											X												
• Przystosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych										X													

14 WDRAŻANIE PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA

ZADANIE	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI
1. Przedłożenie Raportu z Planu Odnowy Miejscowości Czarna przedstawicielom Zebrania Wiejskiego	Sołtys Sołectwa	Grudzień 2007
2. Uchwalenie Planu Odnowy Miejscowości Czarna przez Zebranie Wiejskie	Zebranie Wiejskie	Luty 2008
3. Zatwierdzenie Planu Odnowy Miejscowości Czarna na Sesji Rady Gminy	Rada Gminy	Luty 2008
4. Zamieszczenie Planu Odnowy Miejscowości Czarna w Internecie	Wójt	Luty 2008
5. Przystąpienie do prac opracowania dokumentacji technicznych z especially uwzględnieniem projektów i zadań mogących uzyskać wsparcie z funduszy strukturalnych	Wójt, Komisja Rozwoju Społeczno – Gospodarczego, Gospodarki Finansowej, Rzemiosła i Usług	Maj 2008
6. Realizacja zadań określonych poszczególnymi projektami zgodnie z przyjętym harmonogramem	Wójt, Rada Sołectwa	Lata 2008 - 2015

15 MONITOROWANIE PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA

ZADANIE	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI
1. Przedkładanie raportów z przebiegu realizacji projektów i zadań zamieszczonych w programach	Rada Sołecka	Co sześć miesięcy na ręce przedstawicieli Zebrania Wiejskiego
2. Ocena realizacji programu	Rada Sołecka	Sesja absolutoryjna każdego roku
3. Organizacja debat strategicznych z udziałem osób tworzących Plan dla oceny jego aktualności	Rada Sołecka	Raz na dwa lata

* - Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno – gospodarczą na skutek zdarzeń wcześniej nieprzewidywalnych lub z innych ważnych powodów Plan Odnowy Miejscowości Czarna może zostać skorygowany w każdym z jego rozdziałów, o ile wniosek z uzasadnieniem złoży jeden z członków Rady Sołeckiej na ręce Przewodniczącego Rady Sołeckiej. Wniosek taki Przewodniczący Rady Sołeckiej poddaje procedurze uchwalania dokonywanego przez Zebranie Wiejskie i zatwierdzania przez Radę Gminy.

16 PUBLIC RELATIONS PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZARNA

Public Relations, którego zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości Czarna wśród przyszłych beneficjentów, wykonawców i decydentów, opierać się będzie o trzy formy komunikacji:

- Internet
- Prasa lokalna i centralna
- Promocja i reklama bezpośrednia

Internet będzie głównym dostawcą informacji o Planie Odnowy Miejscowości Czarna. W witrynie internetowej Gminy Czarna zostanie zamieszczony dokument „Plan Odnowy Miejscowości Czarna”.

Internet służyć będzie również komunikacji pomiędzy bezpośrednio odpowiedzialnym za wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Czarna (Urzędem Gminy), a zainteresowanymi podmiotami samorządowymi, biznesowymi i organizacjami pozarządowymi.

Prasa lokalna i centralna służyć będzie jedynie upowszechnianiu informacji w różnych kręgach potencjalnych beneficjentów i wykonawców Planu Odnowy Miejscowości Czarna o istnieniu takiego dokumentu i sposobie jego monitorowania i wdrażania, kierując do źródła informacji, jakim będzie Internet.

Promocja i reklama bezpośrednia będzie skierowana do wybranych, potencjalnych wykonawców, inwestorów zidentyfikowanych na podstawie analizy przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Planie Odnowy Miejscowości Czarna.

Powyższa promocja i reklama polegać będzie na bezpośrednim zapraszaniu do negocjacji wybranych podmiotów, mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości Czarna.